

ศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของชุมชน
เพื่อเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก
Community Enterprise's Capacity for Cultural
Tourism:
A Case of Ban Tak District, Tak Province

แคทรียา พร้อมเพรียง, ณัชชียา โม้ฟู, ธีระ พร้อมเพรียง,¹

ธันย์นรี พรไพโรเพชร, จุฑามรณ์ อิ่มทอง,

Kattareeya Prompreing, Natchiya Mofu, Theera Prompreing,

Thannari Pompirpech, Chutaporn Imthong

Received: April 14, 2020/ Revised: May 5, 2020/ Accepted: May 12, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและความพร้อมของชุมชนอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรก เป็นกลุ่มผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มที่สาม นักท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพของชุมชนบ้านตากให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในมุมมองของผู้บริหาร เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีศักยภาพอยู่ในเกณฑ์ “ปานกลาง” โดยได้คะแนนรวม 59 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน และ ศักยภาพ

¹ ผู้เขียนหลัก: แคทรียา พร้อมเพรียง katt.rmutl@gmail.com สาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

ของวิสาหกิจชุมชน และการมีส่วนร่วมให้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีความพร้อมในด้านสินค้าและบริการ อยู่ในระดับมาก และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน พบว่า ควรจะพัฒนาต่อยอดความพร้อมความสามารถของชุมชนบ้านตาก ในเรื่องฝีมือในการผลิตสินค้าหรือการบริการ สินค้าเป็นที่เอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน และ ความสำคัญของโครงสร้างพื้นฐาน

คำสำคัญ: ศักยภาพวิสาหกิจชุมชน, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, ความพร้อมด้านการท่องเที่ยว, อำเภอบ้านตาก, ประเทศไทย

Abstract

This research aims to study the potential and readiness of Ban Tak community to become cultural tourism. This research applied survey research and adopted both qualitative and quantitative approach. In this sense, the sample in this study can be divided into three group; authorities and community executives, community enterprises, and tourists who have been visited Ban Tak community respectively. Results draw upon objectives of this study. According to the first objective, potential of Ban Tak community for cultural tourist attraction developments, authorities and community executives viewed and marked the potential of Ban Tak community as medium with overall score 59 out of 100. Following the second and third objectives of this study, we found that the community environment for community enterprises to develop and ready for cultural tourism is in the high level which depicts that the readiness of their products and services. The last objective about guidelines for enterprises to be more sustainable, we found that there must be more developments on the readiness and capability of Ban Tak community in term of products and services development, the uniqueness of products and essential of fundamental for infrastructure.

Keywords: *potential of community enterprises, cultural tourism, tourism readiness, Tak province, Thailand*

บทนำ

เศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน ภายใต้สภาวะการณ์การเฝ้าระวังของโรคไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (COVID-2019) ที่แพร่ระบาดหนักในประเทศจีน และอีกหลายประเทศทั่วโลก ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศไทยชะลอตัวลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้รายได้เกษตรกรลดลง ภาคการท่องเที่ยวมีแนวโน้มลดลงจากที่ประมาณการไว้มาก (Bank of Thailand, 2020: 1) และยังคงส่งผลกระทบต่อวิสาหกิจชุมชนต่าง ๆ มากมาย จากปัญหาการแพร่ระบาดของ COVID-19 ประเทศที่เป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ตัวแปรสำคัญในโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอาเซียน ประเทศไทยหนึ่งในประเทศที่ได้รับผลกระทบ เมืองแห่งการท่องเที่ยว การบริการ และการนำเสนอสื่อศิลปวัฒนธรรมสู่นักท่องเที่ยว จากข้อมูลการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวจีนที่มีอัตราการขยายตัว จาก 20 ล้านคนในปี 2546 เป็น 150 ล้านคนในปี 2561 เป็นที่แน่ชัดว่าเมื่อเกิดวิกฤติ COVID-19 เมื่อนักท่องเที่ยวจีนไม่สามารถเดินทางท่องเที่ยวในต่างประเทศ และเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยได้ ย่อมส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจเป็นวงกว้างในหลายประเทศ ปี 2562 สัดส่วนนักท่องเที่ยวจีนที่เดินทางเข้าประเทศไทยมีจำนวนสูงถึง 30% ของนักท่องเที่ยวทั้งหมดในประเทศไทย สร้างรายได้ในประเทศไทยกว่า 18,000 ล้านดอลลาร์ และมีนัยสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยโดยคิดเป็น 12% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ซึ่งหลังเกิดวิกฤติ COVID-19 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ประเมินว่า ในช่วงครึ่งปีแรก ประเทศไทยอาจสูญเสียรายได้ถึง 3 แสนล้านบาท (Neelapaichit, 2020)

จากจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ และนักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ลดลง ก่อให้เกิดสภาวะซบเซาทางเศรษฐกิจ และส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่ออัตราการบริโภคและการจ้างงานในภาคบริการ จะเห็นได้ว่า หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานด้านสาธารณสุข และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้ตระหนักถึงบทบาทความสำคัญของวิสาหกิจชุมชนต่อการท่องเที่ยว จึงมีการส่งเสริมเยียวยาวิสาหกิจที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการ SMEs ด้วยมาตรการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล จากภารกิจของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลที่ได้เร่งปรับงบประมาณ เพื่อออกมาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการ โรงงาน ธุรกิจ

ท่องเที่ยวและบริการ ในการนำเทคโนโลยีไปใช้จัดการระบบโลจิสติกส์ การลดต้นทุน และการจัดการ ERP เพื่อเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันและอนาคต ภายใต้งบประมาณ 85 ล้านบาท(Techsauce, 2020)

ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนมีการจัดตั้งขึ้นเป็นจำนวนมาก และบางกลุ่มยังคงเผชิญ ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการบริหารจัดการและการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน จากวิสาหกิจชุมชนที่เป็นแนวคิดเพื่อมุ่งแปรรูปผลผลิตตามธรรมชาติ หรือสร้างผลิตภัณฑ์หรือผลผลิตโดยครอบครัวในชุมชน องค์กรชุมชน และเครือข่าย องค์กรชุมชน เพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยมีหลักคิดที่สำคัญ คือ สร้างความหลากหลายของผลผลิตและผลิตภัณฑ์ในชุมชน เพื่อการบริโภคแบบพึ่งพาตนเอง ลดรายจ่ายให้ครอบครัว สร้างเสริมสุขภาพอนามัยที่ดีให้ตนเอง และมีคุณธรรมรับผิดชอบต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ที่อยู่ร่วมในชุมชน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ด้านกำไรสูงสุดและเอาเปรียบผู้บริโภค (Phongphit, 2009)

เป้าประสงค์ของการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (SMCE หรือ Small and Micro Community Enterprise) หรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ก็เพื่อพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ ดังนั้นการส่งเสริมจะครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านคุณภาพการผลิต การบริหารจัดการ เงินทุน การตลาด การบรรจุภัณฑ์ การบริหารงานบุคคล การบัญชี การจัดการทุน การวิจัยประเมินผล การจัดการ วัตถุประสงค์ และด้านอื่น ๆ โดยพิจารณาส่งเสริมผ่านหน่วยงานภาคเอกชน และส่งเสริมผ่านส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจากพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 (Royal Thai Government, 2005; Ministry of Agriculture and Cooperatives, 2010) โดยมีเจตนาที่จะพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง และสามารถพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และสามารถแข่งขันทางการค้าภายใต้โลกาภิวัตน์ได้ต่อไปในอนาคต วิสาหกิจชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิสาหกิจชุมชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะตระหนักถึงกระบวนการดำเนินงาน การนำเสนอสินค้าและบริการต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึงความเหมาะสมของสถานภาพปัจจุบันต่อการจัดการ ความคาดหวังและสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้มาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว ทั้งยังสามารถเชื่อมโยงสินค้าและบริการให้ตอบรับโปรแกรมการท่องเที่ยว อาทิเช่น การท่องเที่ยวงาน

เทศกาล การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวชมกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชน สนับสนุนจากงานวิจัยของ Srimaitree (2016) เรื่องการพัฒนา รูปแบบและศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของท้องถิ่นสู่นักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวตามแนวศิลปวัฒนธรรม ประเพณีพื้นบ้าน (Traditional, Art and Cultural) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดจากวิถีชีวิตของท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีพื้นบ้าน ทัศนกรรมฝีมือที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น (Phummanee, 2007) ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น จะอาศัยสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน และเป็นศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่มาช้านาน ประเพณีพื้นบ้าน กิจกรรมที่สรรค์สร้างความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ความเป็นเอกลักษณ์ จุดเด่นของชุมชนที่ไม่มีที่ใดเหมือน ความแตกต่างของผู้คนที่สัมผัสได้ เมื่อนำมาหล่อหลอมรวม เป็นเรื่องราว นำเสนอให้ผู้พบเห็น ผู้มาเยือน หรือนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดเป็นความประทับใจหรือความต้องการรับรู้ แลกเปลี่ยน รับชมวัฒนธรรม ศิลปะ ประเพณี ที่ถูกนำเสนอของชุมชน มอบให้ผู้พบเห็น ก็ย่อมกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอันงดงาม ตรงจริงใจ และก่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ได้รับบริการจากชุมชน ซึ่งเป็นการเดินทางของกลุ่มผู้คนที่ต้องการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ประกอบการเรียนรู้ สัมผัส ชื่นชมเอกลักษณ์ความงดงามทางวัฒนธรรม คุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตของกลุ่มชนอื่น (Khunon, 2016) รวมถึงความแตกต่างทางสังคม วัฒนธรรม เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ โบราณสถาน โบราณวัตถุ สถาปัตยกรรม วิถีชีวิต ชุมชน ศาสนา ความเชื่อ จารีตประเพณี การแต่งกาย สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่นำเสนอ และตอบสนองความสนใจของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Junhasobhaga, 2010) สิ่งที่สามารถนำเสนอ ตอบสนอง มอบความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว จากชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ธุรกิจของชุมชนเอง คือ วิสาหกิจชุมชน (SMCE หรือ Small and Micro Community Enterprise) ที่หมายถึง กิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับการผลิต สินค้า การให้บริการหรือด้านอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน (Ministry of Agriculture and Cooperatives, 2010)

วิสาหกิจชุมชน เป็น แหล่งรวมภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น รูปแบบวิถีชีวิต การแต่งกาย การบริโภค ซึ่งนำเสนอสู่สายตา การสัมผัสของนักท่องเที่ยว ด้วย

ผลิตภัณฑ์หรือการบริการที่เกิดขึ้นจากฝีมือของคนในชุมชนในลักษณะของการประกอบกิจการของชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง ที่ได้รวมทรัพยากรทางธรรมชาติ ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทักษะทางวัฒนธรรม และทุนทางสังคมเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืน ดังตัวอย่างของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดที่มีเอกลักษณ์ความงามทางวัฒนธรรม มีทรัพยากรทางธรรมชาติและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นที่เอื้อและเหมาะสม สำหรับการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Srimaitree, 2016)

ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อน และช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนที่สำคัญให้เกิดขึ้น ซึ่งอาศัยหลักการพึ่งพาอาศัยชุมชน พัฒนาต่อยอดสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนให้เข้มแข็งยั่งยืน ซึ่งอำเภอบ้านตาก เป็นชุมชนที่มีความเก่าแก่ดั้งเดิม มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีการสันนิษฐานว่าเป็นที่ตั้งเดิมของตัวเมืองตากในสมัยก่อน ก่อนที่จะมีการย้ายที่ตั้งมาอยู่ที่ตัวเมืองตากในปัจจุบัน ซึ่งมีอายุกว่า 200 ปี ทำให้มีความเป็นเอกลักษณ์ในตัวตนของชุมชน และสั่งสมมาเป็นระยะเวลายาวนาน มีการผสมผสานลักษณะทางภูมิประเทศของจังหวัดตาก ที่ติดกับชายแดนประเทศพม่า เป็นสถานที่แหล่งเชื่อมต่อทางวัฒนธรรมล้านนา เมียนมาร์ และภาคกลาง ผสมผสานกับบริบททางสังคมเฉพาะของชุมชน ซึ่งชุมชนอำเภอบ้านตากเดิมมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ถนนคนเดินกาดต้าตง ประเพณีล่องเรือประจำปี การเดินเขาหลวง โบราณสถาน วัดวาอารามที่สำคัญ เช่น วัดบรมธาตุบ้านตาก เป็นวัดที่มีพระธาตุประจำปีเกิดปีมะเมีย อำเภอบ้านตากจึงเป็นแหล่งสร้างสรรค์วัฒนธรรม เอกลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สามารถสืบทอดเป็นมรดกทางสังคมของจังหวัดตาก ด้วยสภาพเศรษฐกิจของชุมชนตั้งแต่อดีตที่ได้มีการเรียนรู้ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงเรื่อยมาเพื่อดำรงชีพ ตลอดจนทำเพื่อแลกเปลี่ยน หมุนเวียนเศรษฐกิจและเข้าสู่การสร้างความยั่งยืน เพื่อการนี้เอง เมื่อการพัฒนาประเทศมีอย่างต่อเนื่อง แม้จะอยู่ภายใต้สถานการณ์ของภาวะเศรษฐกิจสังคมที่ไม่แน่นอน เกิดผลกระทบจากหลายภาคส่วน บทบาทของชุมชนนั้นซึ่งถือว่าเป็นรากหญ้า ระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะวิสาหกิจชุมชนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น สังคม และภาพรวมระบบเศรษฐกิจของจังหวัดและภาคต่อไป

จากผลกระทบและสิ่งที่ต้องเผชิญกับภาวะวิกฤตในทุกส่วนของประเทศไทย คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญ ทำให้เกิดแนวคิดการหาแนวทางในการนำธุรกิจ

ภูมิปัญญาชุมชน มาดำเนินการหาคัดยภาพ พัฒนาและปรับเปลี่ยนสภาพทรัพยากร และองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมให้มีการเพิ่มคุณค่า ในลักษณะที่สอดคล้องและเหมาะสม กับบริบทเชิงวัฒนธรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งเป็นทรัพยากรอันมีคุณค่าอย่างสูง และมีความหลากหลายในองค์ความรู้ การสะสมองค์ความรู้ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ต่อยอด ไม่ว่าจะเป็นภูมิปัญญาด้านหัตถกรรม เช่น ผ้าลายเกล็ดเต่า เครื่องใช้จักสาน ตะกร้า ไม้กวาด ครกหิน ภูมิปัญญาด้านการเกษตรกรรม ข้าวซ้อมมือหอมมะลิ ภูมิปัญญาด้านการจัดการระบบของชุมชน ด้านการแปรรูปอาหาร น้ำพริก ผลไม้แปรรูป รวมถึงประเพณี ความเชื่อและพิธีกรรมประเพณี ถิ่นวัฒนธรรมต่าง ล่องเรือ เดิน เขาหลวง เป็นต้น จะสามารถนำเสนอบทบาทที่เป็นตัวกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว เพื่อนำร่องสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน จากวิสาหกิจชุมชนอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก จากความสำคัญดังกล่าว ทำให้ต้อง ศึกษาถึง ศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน สภาพแวดล้อมของชุมชนอำเภอบ้านตาก ถึง ความพร้อมที่จะรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และส่งมอบสินค้าและบริการ ให้แก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ครัวเรือน ชุมชน ประเทศให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนให้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนให้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก
3. เพื่อศึกษาศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมของวิสาหกิจชุมชนให้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก
4. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

ทบทวนวรรณกรรม

คณะผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการวิจัย บริบทนี้ การทบทวนวรรณกรรม จากแนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยประยุกต์นำมาปรับใช้กับวิสาหกิจชุมชน ชุมชน และนักท่องเที่ยว บริบทเกี่ยวกับ

การท่องเที่ยวและการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมและสภาพแวดล้อมบริบทอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ ทำการศึกษาวิจัย รวมทั้งทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการประเมินมาตรฐาน คุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทำให้กรอบแนวคิดการศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยความพร้อมของวิสาหกิจชุมชน ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งเป็น ปัจจัยพื้นฐาน (Infrastructure) ด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการการขนส่ง และการ สื่อสาร เพราะแสดงถึงศักยภาพของชุมชนตามแนวคิดของ Mill and Morrison (1992) และ McIntosh, Goeldner, and Ritchie (1995)

Chittangwattana (2005) และ Suwan et al (1998) ได้กล่าวไว้ว่าสาเหตุ และผลจากปัจจัยดังกล่าวมีความสำคัญที่จะดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวและการรองรับ นักท่องเที่ยว การที่ปัจจัยเหล่านี้ยังไม่มีความพร้อม แสดงถึง ความไม่พร้อม ยังขาด ศักยภาพ จึงควรที่จะต้องพิจารณาให้ความสำคัญ ดูแล ดำเนินการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข เนื่องจากศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเป็น ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าของชุมชน อีกทั้งสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของ ชุมชน วิถีชีวิต ประเพณี อัตลักษณ์ ของชุมชนก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะแสดงถึงความ พร้อมของชุมชน และวิสาหกิจชุมชนที่เป็นจุดขาย ทั้งสินค้าและบริการที่จะส่งมอบ ให้แก่นักท่องเที่ยวจากทรัพยากรที่มีคุณค่าของชุมชนโดยวิสาหกิจชุมชน ดังนั้น ชุมชน ต้องตระหนักถึงคุณค่าและการธำรงรักษาไว้ สืบเนื่องต่อไป ในการดำเนินการให้ วิสาหกิจชุมชนมีศักยภาพ จำเป็นที่ต้องให้ชุมชน รวมทั้งองค์กร และหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการบริหารจัดการ การวางแผน เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง พัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Srimaitree (2016: 53-65) Lertphokanont and Lertphokanont (2014: 22-38) และ Maneekham and Sinchuen (2012: 76-93) ผลการศึกษาพบว่า การ พัฒนาชุมชนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้เจ้าถิ่นฐานผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาของ ตนเข้าใจกระบวนการของกิจกรรมและยอมรับ รวมทั้งเป็นความต้องการของคนโดย ส่วนใหญ่ของท้องถิ่น โดยตระหนักถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ที่จะ ส่งผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัวและชุมชน ซึ่งต้องมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารที่ดีและเพียงพอต่อสาธารณชน เพื่อที่จะทำให้คนในชุมชน วิสาหกิจชุมชน ได้ เห็นถึงความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง สิ่งที่เป็น อุปสรรคกีดขวางการทำงานร่วมกันของชุมชน และขจัดปัญหาความขัดแย้งให้น้อยลง

เท่าที่จะเป็นไปได้ และเพื่อพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนและชุมชน เพื่อรองรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างแท้จริง

ความหมายของวิสาหกิจชุมชน และพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548

"วิสาหกิจชุมชน" หมายความว่า กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการด้านอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะ เป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่ เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และก่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

Phongphit (2002) ได้กล่าวว่า “วิสาหกิจ” แปลจากภาษาอังกฤษว่า “Enterprise” ซึ่งแปลว่า “การประกอบการ” แต่ในปัจจุบันมีคำว่า “วิสาหกิจชุมชน” (SMCE: Small and Micro Community Enterprise) เกิดขึ้น ซึ่งผู้คนเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับวิสาหกิจชุมชนจนกล่าวได้ว่าเป็นยุคแห่งวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนเป็นแนวคิดที่มุ่งแปรรูปผลผลิตตามธรรมชาติ หรือสร้างผลิตภัณฑ์หรือผลิตผล โดยครอบครัวในชุมชน โดยองค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยมีหลักในการคิดที่สำคัญ คือ สร้างความหลากหลายของผลผลิตและผลิตภัณฑ์ในชุมชน เพื่อการบริโภคแบบพึ่งพาตนเอง ลดรายจ่ายให้ครอบครัว สร้างเสริมสุขภาพอนามัยที่ดีให้ตนเอง และมีคุณธรรมรับผิดชอบต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ที่อยู่ร่วมในชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

Mill and Morrison (1992) กล่าวว่า องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย ปัจจัยพื้นฐาน (Infrastructure) ในด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การขนส่ง การสื่อสาร การต้อนรับอย่างเป็นมิตร ต้อนรับด้วยใจ มีสิ่งดึงดูดใจ (attractions) มีสิ่งอำนวยความสะดวก (facilities) มารองรับ ทั้งในด้านร้านอาหาร ที่พัก ของที่ระลึกและสิ่งที่ขาดไม่ได้ก็คือ มีบริการที่ประทับใจ

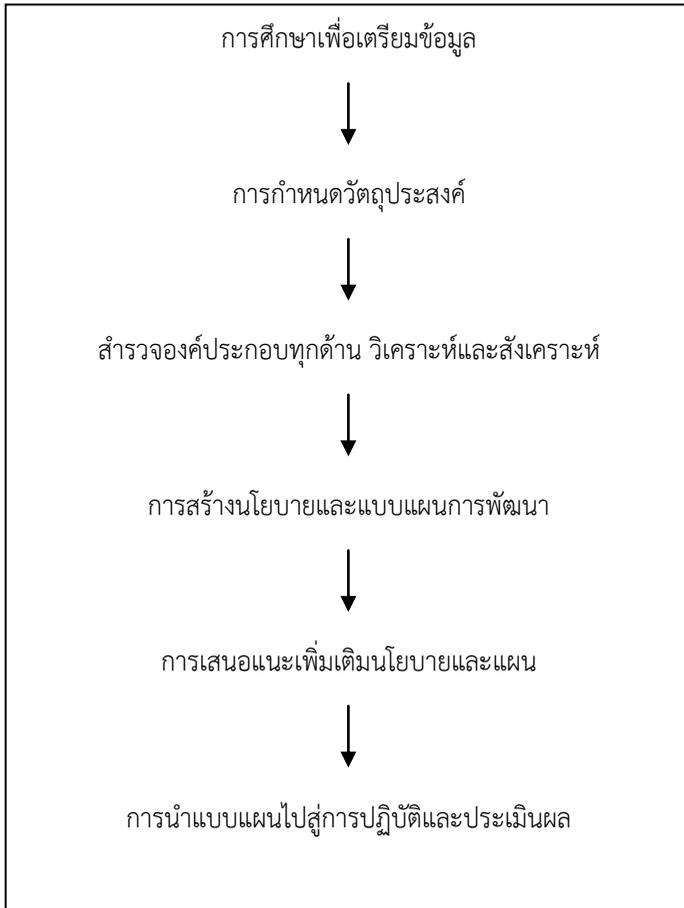
McIntosh, Goeldner, and Ritchie (1995) กล่าวว่า องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวจะประกอบด้วย สิ่งอำนวยความสะดวกที่ดี (facilities) ระบบการขนส่งที่เข้าถึงได้สะดวก (Transportation) ปัจจัยพื้นฐานที่ดีและพร้อม (Infrastructure) ทรัพยากรทางธรรมชาติที่ดึงดูดใจ และมีการต้อนรับที่ดีด้วยไมตรีจิต

Chittangwattana (2005) กล่าวว่า องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวจะประกอบด้วย 3 ปัจจัยคือ (1) ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) คือ แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีความสะดวกในการเข้าถึง การเข้าถึงในที่นี้จะรวมถึงเส้นทางการคมนาคมขนส่งระยะทางระหว่างต้นทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว และการติดต่อสื่อสารในแหล่งท่องเที่ยวไปยังสถานที่อื่น ๆ ที่ต้องการ (2) สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน (Amenities) สิ่งอำนวยความสะดวกในที่นี้จะหมายถึง ปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสะดวกสบายซึ่งจะรวมถึงไฟฟ้า น้ำประปา ที่พักผ่อน ร้านค้า ร้านอาหาร สถานบันเทิง และบริการอื่นใด ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสะดวกสบาย และ (3) สิ่งดึงดูดใจ (Attractive) สิ่งดึงดูดใจในที่นี้อาจมาจากทรัพยากรที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวหรือคุณค่าและสุนทรียภาพของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ซึ่งเป็นจุดเด่นและเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวต่อไป

บริบทเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยว

แผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องอาศัยทรัพยากรหลายอย่าง ทั้งกำลังคน กำลังเงิน และระยะเวลา การท่องเที่ยวจะพัฒนาไปในทิศทางและขนาดที่ถูกต้องและเหมาะสมเพียงใด หรือจะก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่โดยรวมหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับการวางแผนเป็นสำคัญ โดยทั่วไปกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวมี 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การศึกษาเพื่อเตรียมข้อมูล 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ 3) การสำรวจองค์ประกอบทุกด้าน 4) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ 5) การสร้างนโยบายและแบบแผนการพัฒนา 6) การเสนอแนะเพิ่มเติมนโยบายและแผนงาน และ 7) การนำแบบแผนไปสู่การปฏิบัติและประเมินผล

แผนภูมิแสดงกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

ที่มา: adapted from Department of Tourism Ministry of Tourism and Sports (2014).

การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม Department of Tourism, Ministry of Tourism and Sports (2014) ได้กำหนดกรอบ หรือ เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจนสำหรับให้หน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลแหล่งท่องเที่ยวได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว เพื่อยกระดับมาตรฐานในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว และยังสามารถใช้เป็นสิ่งบ่งบอกให้นักท่องเที่ยวรับรู้ในคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว และมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ ซึ่งหมายถึงการเพิ่มขึ้นของรายได้ทางการท่องเที่ยวด้วย รวมทั้งเป็นการเพิ่มมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่ยอมรับ ทั้งในและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น กรอบแนวคิดและการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยหลายปัจจัย ได้แก่ คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึงความปลอดภัย และความสามารถในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ องค์ประกอบด้านศักยภาพในการดึงดูดใจแล้ว แหล่งท่องเที่ยวควรมีศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวด้วย ไม่ว่าจะเป็นในด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และการสนับสนุนทางด้านนโยบาย ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสามารถแบ่งได้เป็น 3 องค์ประกอบ โดยการให้คะแนนจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด เนื่องจากเป็นสิ่งดึงดูดใจสำคัญสำหรับให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชม ส่วนองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการมีความสำคัญ ของคะแนนรองลงมา และองค์ประกอบด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีความสำคัญ ของคะแนนน้อยที่สุด รายละเอียดของค่าคะแนนเต็มในแต่ละ องค์ประกอบ คือ

- (1) ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว 50
- (2) ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว 10 และ
- (3) การบริหารจัดการ 40

วิธีการให้คะแนนจะมี 2 วิธีคือ

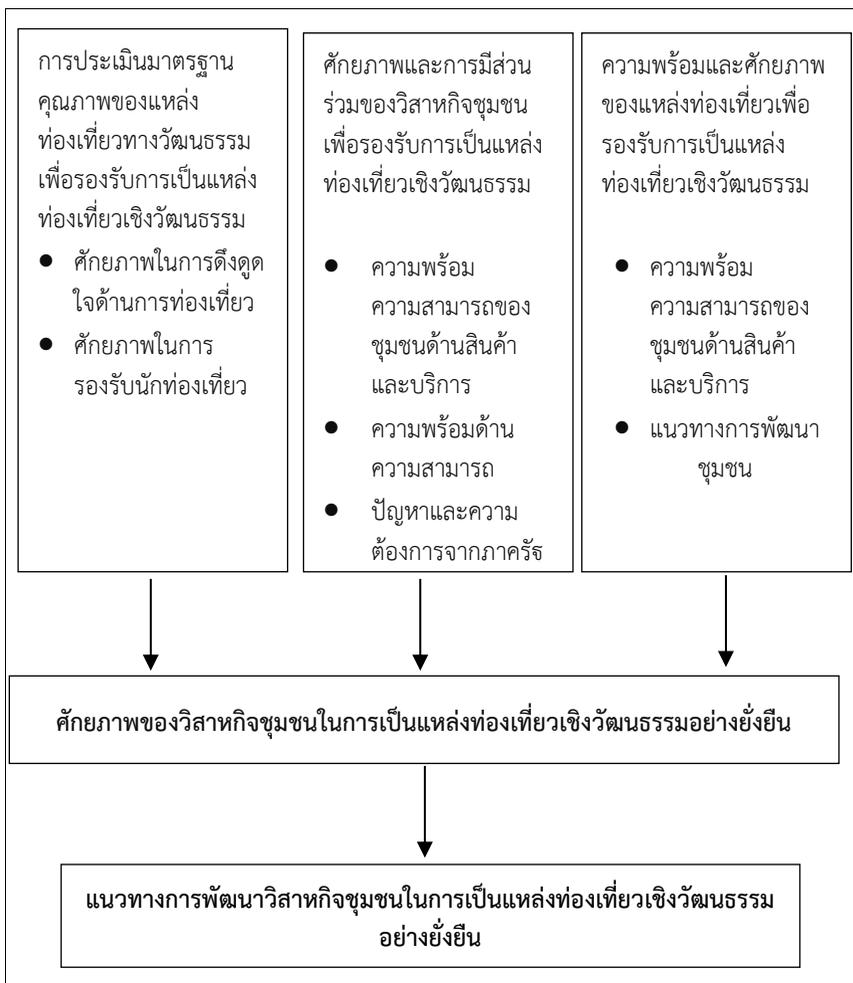
วิธีที่ 1 การให้คะแนนโดยพิจารณาว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณสมบัติตรงกับดัชนีชี้วัดข้อใดมากที่สุด และจะให้ค่าคะแนนในข้อที่เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวควรได้ในข้อนั้นเพียงข้อเดียว ทั้งนี้ค่าการให้คะแนนจะมีตั้งแต่ 0 คะแนน ถึง 5 คะแนน หรือ 1 คะแนน ถึง 5 คะแนน โดยให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมายรอบหมายเลขที่ต้องการในช่องคะแนน

วิธีที่ 2 การให้คะแนนโดยพิจารณาว่า แหล่งท่องเที่ยวนั้นมีคุณสมบัติตรงกับดัชนีชี้วัดข้อใดบ้าง โดยดัชนีชี้วัด 1 ข้อ จะมีค่าเท่ากับ 1 คะแนน หากไม่มีคุณสมบัติตรงกับดัชนีชี้วัดใดเลย จะมีค่าเท่ากับ 0 คะแนน หากมีคุณสมบัติตรงแต่ไม่ได้ดำเนินการหรือไม่มีประสิทธิภาพให้ 0.5 คะแนน หากมีคุณสมบัติครบทุกข้อ จะมีค่าเท่ากับ 5 คะแนน โดยให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมายรอบหมายเลขที่ต้องการในช่องคะแนน ในการกำหนดระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ทำได้โดยนำคะแนนที่ได้ไปเทียบระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้ ระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้แสดงไว้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับคะแนนมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ค่าคะแนน	ระดับมาตรฐาน	สัญลักษณ์
81 ขึ้นไป	ดีเยี่ยม	★★★★★
71-80	ดีมาก	★★★★
61-70	ดี	★★★
51-60	ปานกลาง	★★
50 หรือ น้อยกว่า	ต่ำ	★

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้มีการออกแบบคิดดังแสดง ในภาพที่ 1

คุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอบ้านดง จังหวัดตาก คณะผู้วิจัยได้
ประยุกต์จาก Department of Tourism Ministry of Tourism and Sports (2014)
และแนวคิดของศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวพิจารณาจากองค์ประกอบหลัก 2
องค์ประกอบ ตามแนวคิดของ Mill and Morrison (1992); McIntosh, Goeldner,

and Ritchie (1995); Chittangwattana (2005) และ Suwan et al (1998) ซึ่งได้แก่ (1) ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมในที่นี้จะประกอบด้วย 3 As คือ ความสามารถในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน สิ่งดึงดูดใจ รวมทั้งขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ความมีชื่อเสียง และสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว (2) องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะมีองค์ประกอบที่แสดงถึงศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยวแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับทรัพยากรการท่องเที่ยวและความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง คณะผู้วิจัยได้มีการบูรณาการ ในด้านขององค์ประกอบทั้ง 2 องค์ประกอบและศึกษารายละเอียดปลีกย่อยของแต่ละองค์ประกอบนำมาปรับใช้ และทบทวนวรรณกรรมเพิ่มเติมจาก Lertphokanont and Lertphokanont (2014) ในการสร้างแบบสอบถาม ท้ายสุดภาพรวมและกรอบแนวคิดแผนการดำเนินงานวิจัย กระบวนการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวได้นำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว Department of Tourism Ministry of Tourism and Sports (2014) มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้

วิธีการวิจัย

ประชากร (Population) และ กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ทำการศึกษาประชากร คือ ผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ *กลุ่มแรก* เป็นกลุ่มผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ประกอบด้วยหลายส่วน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ ผู้มีความรู้ความเข้าใจ ผู้รับผิดชอบงานด้านศิลปวัฒนธรรมของอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก จำนวน 30 คน คัดเลือกจากการประชุมประจำเดือนของกลุ่มผู้นำชุมชน *กลุ่มที่สอง* เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านตาก ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิต สินค้า บริการ หรือ ประกอบการในชุมชน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก จำนวน 50 คน คัดเลือกจากผู้มาเข้าร่วมการประชุม จากการเชิญประชุมทั้งหมด และ *กลุ่มที่สาม* นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวชุมชนอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก จำนวน 547 คน โดยสำรวจตามความสะดวก (Convenience Sampling)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเชิง

ปริมาณ และใช้แบบสอบถาม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นเครื่องมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้กำหนดกรอบของการสำรวจ การออกแบบแบบสอบถาม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้มาจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีทั้งหมด 3 ชุด โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 กลุ่ม

การสร้างและทดสอบแบบสอบถาม

- 1) ทำการสร้างแบบสอบถาม ตามวัตถุประสงค์และขอบเขตที่ต้องการศึกษา
- 2) เมื่อทำการสร้างแบบสอบถามแล้วได้นำไปปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ ต่อจากนั้นได้ทำการปรับปรุง ประยุกต์แก้ไข ตามข้อเสนอแนะ ความเหมาะสม แล้วทำการตรวจแบบสอบถามเพื่อความเที่ยงตรงตามเนื้อหาที่ต้องการ
- 3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบไปทดสอบกับกลุ่มที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มที่ต้องการศึกษาในครั้งนี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย แล้วนำมาวัดและหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (∞ coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.80 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับดี
- 4) จากนั้นได้ทำการปรับปรุงแบบสอบถาม แล้วนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม โดยมีผู้ช่วยนักวิจัยที่ได้รับการฝึกอบรม วิธีการถาม ตอบแบบสอบถามแล้ว (trained interviewers) ช่วยทำการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

ชุดที่ 1 แบบสอบถามและแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ได้แก่ แบบสำรวจความคิดเห็น และแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ ซึ่งมีสาระสำคัญและส่วนประกอบ 3 ส่วน ส่วนแรก ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ส่วนที่สอง ศักยภาพด้านการรองรับการท่องเที่ยว และส่วนที่สาม การบริหารจัดการ ซึ่งปรับปรุงจาก Lertphokanont et al. (2012)

1) ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว มีสององค์ประกอบใหญ่ คือ คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรม

2) ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวมีสององค์ประกอบใหญ่ คือ ศักยภาพในการพัฒนา สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก

3) การบริหารจัดการ มีสององค์ประกอบใหญ่ คือ การจัดการด้านอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวและการจัดการด้านการท่องเที่ยว

ชุดที่ 2 แบบสอบถามกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างปรับปรุงจาก Lertphokanont et al (2012) ประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้

1) ข้อมูล พื้นฐานส่วนบุคคลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพหลัก ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน

2) ข้อมูลเกี่ยวกับ ความพร้อมด้านสินค้าและบริการ ความพร้อมด้านความสามารถ ความตั้งใจที่จะเรียนรู้ วิสัยทัศน์ ความเสี่ยง นวัตกรรม ภาวะต่ออีรอัน ด้านการแข่งขัน ความเป็นเอกลักษณ์ ปัญหาของการประกอบการ และความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ

ชุดที่ 3 แบบสอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างปรับปรุงจาก Lertphokanont et al (2012); Lertphokanont and Lertphokanont (2014) ประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้

1) ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานะครอบครัว อาชีพ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา รายได้ต่อเดือน

2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน อำเภอบ้านตาก มีความประทับใจในสิ่งใด

3) แหล่งรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวในเชิงศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของท้องถิ่น

4) ความสนใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม และ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น

5) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อม ความสามารถของวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านตาก ในด้าน คุณภาพ สินค้าและบริการ ฝีมือและลักษณะการประกอบกิจการ

6) การประเมินความพร้อมจากความต้องการของนักท่องเที่ยวทางด้านโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ สิ่งอำนวยความสะดวก ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งทางด้านเศรษฐกิจและด้านกิจกรรม

7) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาชุมชน อำเภอ บ้านตาก จังหวัดตาก รวมทั้งปัญหา อุปสรรคหรือสิ่งที่ต้องปรับปรุงเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

8) ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาสินค้าหัตถกรรม ให้เป็นที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว ในประเด็นด้านคุณภาพการผลิต รูปแบบสินค้า การบรรจุภัณฑ์ การจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาด

การเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง

แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ทำการศึกษาบทความทางวิชาการ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับต่าง ๆ นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนากองท่องเที่ยว รายงานวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านตาก นโยบายการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน แหล่งท่องเที่ยวในเชิงศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยง กับอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ทำการเก็บข้อมูล แบบประเมิน และแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามจะเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก เป็นแบบประเมินคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว ทำการประเมินเฉพาะกลุ่มผู้บริหารและหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานราชการขององค์กรท้องถิ่น ผู้รู้และเชี่ยวชาญวัฒนธรรมท้องถิ่น ภาคเอกชน รวมทั้งผู้ที่มีส่วนได้เสียในชุมชน จำนวน 30 ราย กลุ่มที่สอง กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 50 ราย และ กลุ่มที่สาม นักท่องเที่ยว จำนวน 547 ราย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ใช้แบบประเมินมาตรฐานการเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างที่ 2 และ 3 เป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) คำนวณหาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)

ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: SD) ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินคุณภาพมาตรฐาน ใช้ในการวิเคราะห์และประเมินความเห็นจากผู้บริหารจังหวัด ผู้บริหารองค์กรท้องถิ่น ผู้บริหารชุมชน ท้องเที่ยวจังหวัด ผู้ประกอบการ ภาคเอกชน ครู อาจารย์ ผู้เฒ่า ผู้แก่ ในชุมชน รวมทั้งผู้นำชุมชน ตามหลักวิธีการประเมินคุณภาพมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในส่วนของวิสาหกิจชุมชน และนักท่องเที่ยว นำมาทำการวิเคราะห์สถิติด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อสรุปผลข้อมูลทางสถิติโดยแยกผลการวิเคราะห์ออกตามกลุ่ม เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์หาข้อสรุป การประเมินผลค่าตัวเลขทางสถิติที่ได้จากการประมวลผล นำมาประมวลเพื่อประเมินผลหาค่าที่ได้ แล้วนำไปทำการประเมินค่าระดับความเห็นเฉลี่ยเป็นช่วง ๆ โดยแบ่งช่วงระดับความเห็นจากค่าต่ำสุดไปยังสูงสุด คือ จากค่าต่ำสุดที่ระดับ 1 ไปหาค่าสูงที่สุด ระดับ 5 ซึ่งมีค่าความแตกต่างระหว่างชั้น 5 ถึง 1 เท่ากับ 4 และมีช่วงระดับความเห็น 5 ระดับ โดยใช้วิธีเฉลี่ยค่าความเห็นเฉลี่ยเป็นช่วง ๆ ไว้ 5 ช่วง ซึ่งมีความห่างของแต่ละช่วงเท่ากับ $4/5 = 0.8$ ขึ้น โดยได้กำหนดค่าเรียงลำดับจากต่ำสุดไปถึงสูงสุดไว้ดังนี้ *เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย*

1.00 – 1.80	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
1.81 – 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
2.61 – 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
3.41 – 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
4.21 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด

ในการวิเคราะห์ศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนรวมถึงชุมชนบ้านตาก ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมองค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม โดยสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี

ในแง่ของศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวและศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว โดยประเมินจากองค์กรท้องถิ่น ผู้มีความรู้ความเข้าใจผู้เชี่ยวชาญ และเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แบบสำรวจข้อมูลได้นำข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ ความเหมาะสมในด้านการคมนาคมขนส่งของพื้นที่ชุมชนบ้านตาก และการวางแผนการท่องเที่ยวมาพิจารณา สำหรับข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วย 3 กลุ่มคือ กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและนักท่องเที่ยว ได้นำมาใช้วิเคราะห์ในด้านความพร้อมของวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งความสามารถของชุมชน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัย

ผลการประเมิน แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน อำเภอบ้านตาก จากกลุ่มแรก กลุ่มผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้มีความรู้ความเข้าใจ โดยใช้แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สรุปผลการให้คะแนนได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลสรุปผลการให้คะแนน แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนอำเภอบ้านตาก (30 คน)

องค์ประกอบ	คะแนนเต็ม	ผลการให้คะแนน
1. ศักยภาพในการดึงดูดใจในการท่องเที่ยว	50	32
2. ศักยภาพในการรองรับด้านท่องเที่ยว	10	8
3. การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	40	19
รวมทั้งสิ้น	100	59

ผลของคะแนนตามระดับมาตรฐาน

- ดีเยี่ยม (81 คะแนนขึ้นไป)
- ดีมาก (71 – 80 คะแนน)
- ดี (61-70 คะแนน)
- ปานกลาง (51 – 60 คะแนน)
- ต่ำ (50 คะแนน หรือน้อยกว่า)

ดังนั้นการประเมินมาตรฐานคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนจึงเป็นสิ่งจำเป็น องค์ประกอบแรกสามารถแยกเป็น 3 ด้านคือ ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว และศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว ได้รับคะแนนรวม 40 ส่วน 60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 66.66 ของคะแนนรวมทั้งหมด โดยคะแนนแต่ละด้านขององค์ประกอบมีดังนี้ ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว คะแนนเต็ม 50 คะแนน ผลการให้คะแนนได้ 32 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 64 ของคะแนนรวมทั้งหมด สำหรับศักยภาพในการรับรองด้านการท่องเที่ยว คะแนนเต็ม 10 คะแนน ผลการให้คะแนนได้ 8 คะแนน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 80 ของคะแนนรวมทั้งหมด นอกจากนี้องค์ประกอบที่จะนำมารวมกับศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว และศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวอีก 40 คะแนนนั้น มาจากการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวหมายถึงความสามารถในการควบคุมดูแลการดำเนินงานในด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยการจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านการให้ความรู้ การสร้างจิตสำนึกถึงคุณค่าของแหล่งวัฒนธรรมแก่เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและชุมชนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน ผลการให้คะแนนได้ 19 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 47.5 ของคะแนนรวมทั้งหมด ดังนั้น ผลการให้คะแนนตามแบบประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวในองค์ประกอบ 3 ด้าน ซึ่งได้แก่ ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับด้านท่องเที่ยว และการบริหารจัดการ ได้คะแนนรวม 59 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน จัดระดับมาตรฐานแล้ว ปรากฏว่าอยู่ในเกณฑ์ “ปานกลาง”

ผลการสำรวจ จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านตาก ซึ่งเป็นกลุ่มที่ส่งข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านตาก และกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดดังนี้ ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชน พบว่าเป็นหญิงมากกว่าชาย โดยเป็น หญิงร้อยละ 66 และชายร้อยละ 34 มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 44 รองลงมาเป็นช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 24 และช่วงอายุมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 20 ตามลำดับ โดยเป็นผู้ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม ร้อยละ 70 ทั้งนี้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายระหว่าง 10,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 48 และร้อยละ 32 มีรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายน้อยกว่า 10,000 บาท ทางด้านวุฒิการศึกษาสูงสุด ผู้ประกอบการวิสาหกิจส่วนใหญ่จบ

การศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 66 รองลงมาเป็นผู้ที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา

ความคิดเห็นของวิสาหกิจชุมชนถึงความพร้อมของในการเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นถึงความพร้อมด้านสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชน

ความพร้อมด้านสินค้าและบริการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
1. สินค้าและบริการที่ทำอยู่เป็นฝีมือที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษในอดีต	3.55	1.15	เห็นด้วยมาก
2. มีแหล่งวัตถุดิบที่ใช้สำหรับการผลิตสินค้าและบริการที่พร้อมใช้งานทั้งคุณภาพและปริมาณ	3.61	1.03	เห็นด้วยมาก
3. ผู้ประกอบการมีความพร้อมในการผลิตและพร้อมเปิดให้ นักท่องเที่ยวเข้าชม	3.22	1.18	เห็นด้วยปานกลาง
4. มีการรักษาเอกลักษณ์ของสินค้าและบริการแบบดั้งเดิมและจะยังสืบทอดต่อ ๆ กันไป	3.42	1.17	เห็นด้วยมาก
5.งานสินค้าและบริการ เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของท้องถิ่นจากประวัติศาสตร์ของบรรพบุรุษ	3.46	1.29	เห็นด้วยมาก
6. พนักงานหรือช่างฝีมือที่มีอยู่ในปัจจุบันยังเป็นคนในท้องถิ่น และมีความผูกพันกับท้องถิ่น	3.59	1.24	เห็นด้วยมาก
7. พนักงานหรือช่างฝีมือในปัจจุบัน มีความพร้อมในการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับคนรุ่นใหม่	3.46	1.15	เห็นด้วยมาก
8.คนรุ่นใหม่ในชุมชนมีความพร้อมในการรับการถ่ายทอดองค์ความรู้สินค้าบริการของกลุ่มวิสาหกิจเพื่อรักษาเอกลักษณ์ให้ยั่งยืน	3.44	1.15	เห็นด้วยมาก
9.รายได้จากการประกอบการเพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ	3.32	1.09	เห็นด้วยปานกลาง
10. การประกอบอาชีพวิสาหกิจนี้สามารถยึดเป็นอาชีพที่ยั่งยืนได้	3.70	1.07	เห็นด้วยมาก
รวม	3.43	1.15	เห็นด้วยมาก

หมายเหตุ: 1.00-1.80 = ไม่เห็นด้วย 1.81-2.60= เห็นด้วยน้อย 2.61-3.40 = เห็นด้วยปานกลาง 3.41-4.20 = เห็นด้วยมาก 4.20-5.00=เห็นด้วยมากที่สุด

การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม (Cultural Tourism) นับเป็นการเดินทาง เพื่อสัมผัส และบางกรณีก็เข้าร่วมใช้ชีวิตชีวิตดั้งเดิมได้กลับมาสร้างสีสันดึงดูดใจนักท่องเที่ยวซึ่งอาจจัดอาหาร งานเทศกาล เครื่องแต่งกายตามประเพณี การรำพื้นบ้าน การแสดงศิลปะ และหัตถกรรมรุ่นโบราณต่าง ๆ ดังนั้นบทบาทของวิสาหกิจชุมชนจึงต้องเป็นไปตามหลักการท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม (Cultural Tourism) ดังนั้นงานวิจัยชิ้นนี้ จึงทำการศึกษาถึงความพร้อมของวิสาหกิจชุมชนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอบ้านตาก ทั้งนี้ จากตารางที่ 3 เป็นการแสดงความคิดเห็นความพร้อมของวิสาหกิจชุมชน ในด้านสินค้าและบริการ โดยในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 โดยความคิดเห็นที่เห็นด้วยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การประกอบอาชีพวิสาหกิจนี้สามารถยึดเป็นอาชีพที่ยั่งยืนได้ มีแหล่งวัตถุดิบที่ใช้สำหรับการผลิตสินค้าและบริการที่พร้อมใช้งานทั้งคุณภาพและปริมาณ และพนักงานหรือช่างฝีมือที่มีอยู่ในปัจจุบันยังเป็นคนในท้องถิ่น และมีความผูกพันกับท้องถิ่น โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70, 3.61, และ 3.59 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมด้านความสามารถของวิสาหกิจชุมชน

ความพร้อมด้านความสามารถ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
ความพร้อมด้านการผลิต			
1. พนักงานหรือช่างฝีมือในชุมชนบ้านตากมีความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการที่หลากหลายหลาย	3.57	.912	เห็นด้วยมาก
2. ผู้ประกอบการในชุมชนบ้านตากมีความสามารถในการออกแบบผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการที่หลากหลาย	3.29	.953	เห็นด้วยปานกลาง
3. ผู้ประกอบการในชุมชนบ้านตากสามารถเพิ่มกำลังการผลิตเพื่อรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้นได้	3.43	.943	เห็นด้วยมาก
รวม	3.43	.936	เห็นด้วยมาก

ความพร้อมด้านความสามารถ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
ความตั้งใจที่จะเรียนรู้			
1. ผู้บริหารหรือผู้นำของวิสาหกิจชุมชนมุ่งเห็นว่าการเรียนรู้คือสิ่งที่ดี	3.95	.888	เห็นด้วยมาก
2. วิสาหกิจชุมชนของฉันให้ความสำคัญกับการเรียนรู้	3.91	.824	เห็นด้วยมาก
3. การเรียนรู้ของสมาชิกเป็นหนทางที่ทำให้กลุ่มวิสาหกิจอยู่รอด	3.81	.959	เห็นด้วยมาก
รวม	3.90	.890	เห็นด้วยมาก
วิสัยทัศน์			
1. วิสาหกิจชุมชนของฉันมีวิสัยทัศน์ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน	3.74	.820	เห็นด้วยมาก
2. พนักงานหรือสมาชิกกลุ่มมีเป้าหมายเดียวกันกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	3.78	.910	เห็นด้วยมาก
3. พนักงานหรือสมาชิกกลุ่มเห็นว่าตัวเองเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนขององค์กร	3.76	.947	เห็นด้วยมาก
รวม	3.76	.892	เห็นด้วยมาก
ความเสี่ยง			
1. วิสาหกิจชุมชนพร้อมที่จะต่อสู้ความเสี่ยงด้วยไอเดียใหม่ ๆ ของกลุ่มสมาชิก	3.53	.937	เห็นด้วยมาก
2. วิสาหกิจชุมชนช่วยสมาชิกรับมือกับความเสี่ยงจากไอเดียต่าง ๆ	3.46	1.022	เห็นด้วยมาก
3. วิสาหกิจชุมชนเน้นทั้งการค้นหาโอกาสใหม่ ๆ ทางธุรกิจ	3.62	1.044	เห็นด้วยมาก
รวม	3.53	1.001	เห็นด้วยมาก
นวัตกรรม			
1. วิสาหกิจได้มีการปรับปรุงด้านผลิตภัณฑ์และสินค้าบริการ	3.53	.892	เห็นด้วยมาก

ความพร้อมด้านความสามารถ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
2. วิชาทักจได้มีความสร้างสรรค์ทางด้านผลิตภัณฑ์และสินค้าบริการต่าง ๆ	3.44	.936	เห็นด้วยมาก
3. วิชาทักจมีการปรับปรุงและพัฒนาหนทางหรือวิธีใหม่ ๆ ในสินค้าบริการต่าง ๆ	3.47	.960	เห็นด้วยมาก
รวม	3.48	.929	เห็นด้วยมาก
ความกระตือรือร้น			
1. วิชาทักจพยายามที่จะเริ่มโปรเจคหรืองานต่าง ๆ อยู่เสมอ	3.56	1.070	เห็นด้วยมาก
2. วิชาทักจพยายามหาโอกาสทางธุรกิจอยู่เสมอ	3.65	1.058	เห็นด้วยมาก
3. วิชาทักจลงมือทำและพยายามที่จะเป็นตัวอย่างที่ดี	3.71	1.046	เห็นด้วยมาก
รวม	3.48	.929	เห็นด้วยมาก
ด้านการแข่งขัน			
1. วิชาทักจของเรามีความสามารถในแข่งขันสูงมาก	3.50	1.010	เห็นด้วยมาก
2. โดยทั่วไปแล้ว กลุ่มของเรามีวิธีที่มีศักยภาพในการแข่งขันสินค้าและบริการในตลาด	3.29	.953	เห็นด้วยปานกลาง
3. เราพยายามสร้างความสามารถในการแข่งขันให้ดีที่สุด	3.61	.922	เห็นด้วยมาก
รวม	3.48	.929	เห็นด้วยมาก
ความเป็นตัวเอง			
1. สมาชิกของวิชาทักจชุมชนมีอิสระในการคิดทำสิ่งต่าง ๆ	3.84	.903	เห็นด้วยมาก
2. สมาชิกของวิชาทักจชุมชนทำงานได้อย่างมีอิสระ	3.91	.717	เห็นด้วยมาก
3. สมาชิกของวิชาทักจชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูลเพื่อเสริมการทำงานของตัวเอง	3.88	.804	เห็นด้วยมาก

ความพร้อมด้านความสามารถ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
รวม	3.87	.808	เห็นด้วยมาก

หมายเหตุ: 1.00-1.80 = ไม่เห็นด้วย 1.81-2.60 = เห็นด้วยน้อย 2.61-3.40 = เห็นด้วยปานกลาง 3.41-4.20 = เห็นด้วยมาก 4.20-5.00 = เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถของพนักงานหรือช่างของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตัวเอง โดยด้านความพร้อมด้านการผลิตนั้น ข้อคิดเห็นด้านที่ว่าพนักงานหรือช่างฝีมือในชุมชนบ้านตากมีความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการที่หลากหลายนั้น มีคะแนนเท่ากับ 3.57 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กลุ่มของผู้ประกอบการมีความคิดเห็นด้วยมากในกรณีนี้ โดยในภาพรวมของด้านการผลิตนั้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 ความคิดเห็นด้านความตั้งใจที่จะเรียนรู้โดยความคิดเห็นที่เห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้นำของวิสาหกิจชุมชนมุ่งเห็นว่าการเรียนรู้คือสิ่งที่ดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 โดยในภาพรวมของความตั้งใจที่จะเรียนรู้นั้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ส่วนในด้านวิสัยทัศน์ โดยความคิดเห็นที่เห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ พนักงานหรือสมาชิกกลุ่มมีเป้าหมายเดียวกันกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 ในภาพรวมของด้านวิสัยทัศน์นั้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 ในด้านความเสี่ยง ความคิดเห็นที่เห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนเน้นทั้งการค้นหาและการทดลองหาโอกาสใหม่ ๆ ทางธุรกิจ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 ในภาพรวมของความเสี่ยงนั้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 ในทางกลับกัน ด้านนวัตกรรมนั้นผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่า วิสาหกิจได้มีการปรับปรุงด้านผลิตภัณฑ์และสินค้าบริการต่าง ๆ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 โดยภาพรวมของนวัตกรรมนั้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 ทั้งนี้ความกระตือรือร้นและความพร้อมด้านการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ยรวมในระดับมาก หรือ ที่คะแนนเฉลี่ย 3.48 และสุดท้าย ด้านความเป็นตัวเอง ซึ่งพบว่าสมาชิกผู้ประกอบการเห็นว่า สมาชิกของวิสาหกิจชุมชนทำงานของตัวเองได้อย่างมีอิสระ มากที่สุดที่ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.91 และด้านความเป็นตัวเองนี้ มีคะแนนเฉลี่ยรวมที่ 3.87 หรือในระดับมาก โดยภาพรวมของความพร้อมด้านความสามารถ อยู่ที่คะแนนเฉลี่ย 3.62 คือ ระดับเห็นด้วยมาก

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของวิสาหกิจชุมชน

ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
ปัญหาของวิสาหกิจชุมชนที่ประสบในด้านต่าง ๆ			
1. ด้านการออกแบบ	3.08	1.007	เห็นด้วยปานกลาง
2. ด้านการผลิต	3.28	.991	เห็นด้วยปานกลาง
3. ด้านการตลาด	3.43	1.186	เห็นด้วยมาก
4. ด้านการจัดการ	3.28	.981	เห็นด้วยปานกลาง
5. ด้านการประชาสัมพันธ์	3.37	.860	เห็นด้วยปานกลาง
6. ด้านการเงินหรือเงินลงทุน	3.28	1.140	เห็นด้วยปานกลาง
รวม	3.29	1.027	เห็นด้วยปานกลาง
ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง			
1. ด้านการออกแบบ	3.56	1.167	เห็นด้วยมาก
2. ด้านการผลิต	3.65	1.089	เห็นด้วยมาก
3. ด้านการตลาด	3.72	1.245	เห็นด้วยมาก
4. ด้านการจัดการ	3.63	1.051	เห็นด้วยมาก
5. ด้านเงินทุน	3.55	1.194	เห็นด้วยมาก
6. ด้านการประชาสัมพันธ์	3.76	1.036	เห็นด้วยมาก
รวม	3.64	1.130	เห็นด้วยมาก

หมายเหตุ: 1.00-1.80 = ไม่เห็นด้วย 1.81-2.60 = เห็นด้วยน้อย 2.61-3.40 = เห็นด้วยปานกลาง 3.41-4.20 = เห็นด้วยมาก 4.20-5.00 = เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 5 ในด้านปัญหาของวิสาหกิจชุมชนที่ประสบในด้านต่าง ๆ ซึ่งผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันในการประสบปัญหาด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์เป็นประเด็นหลัก ด้วยคะแนนค่าเฉลี่ยที่ 3.43 และ 3.37 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับเมื่อได้สอบถามถึงความเห็นของผู้ประกอบการถึงความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่าความช่วยเหลือทางด้านการประชาสัมพันธ์และด้านการตลาด ด้วย

คะแนนค่าเฉลี่ยที่ 3.76 และ 3.72 ตามลำดับ โดยภาพรวมของด้านปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 คือ เห็นด้วยมาก

ผลการสำรวจกลุ่มนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นกลุ่มที่ สาม นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดดังนี้ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวซึ่งพบว่า เป็นหญิงมากกว่าชาย โดยเป็นหญิงร้อยละ 59.6 และชายร้อยละ 40.4 มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 21-31 ปี ร้อยละ 51.4 รองลงมาเป็นช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี และ 31-40 ปี คิดเป็น 37.5 และ ร้อยละ 6 ตามลำดับ สถานภาพครอบครัวส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 90.3 ทั้งนี้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา ร้อยละ 73.7 และมีการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 62 ส่วนภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 80.6 รองลงมาเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคกลาง และ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 11.2 และ 4 ตามลำดับ โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 68.2 รองลงมา เป็นนักท่องเที่ยว ที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท และ 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.9 และ 3.7 ตามลำดับ ในส่วนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกลุ่มที่ 3 มีรายละเอียดตามตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมความสามารถของชุมชนบ้านตาก

ความพร้อมความสามารถของชุมชน ด้านสินค้าและบริการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
1. คุณภาพผลิตภัณฑ์ สินค้า หรือบริการมีคุณภาพดี	3.56	.768	เห็นด้วยมาก
2. ฝีมือในการผลิตสินค้าหรือการบริการอยู่ในระดับดี	3.64	.795	เห็นด้วยมาก
3. สินค้าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน	3.66	.809	เห็นด้วยมาก
4. การออกแบบมีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน	3.60	.828	เห็นด้วยมาก
5. รูปแบบของผลิตภัณฑ์และบริการให้เลือกหลากหลาย	3.58	.792	เห็นด้วยมาก
6. มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์แปลกใหม่ให้เลือก	3.53	.821	เห็นด้วยมาก
7. สินค้าต่างๆ มีราคาที่น่าซื้อหา	3.60	.814	เห็นด้วยมาก
8. สินค้ามีราคาหลายระดับให้เลือกสรร	3.58	.806	เห็นด้วยมาก

ความพร้อมความสามารถของชุมชน ด้านสินค้าและบริการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
9. มีสถานที่ผลิตและขายหลายแห่งให้เลือกซื้อ	3.53	.834	เห็นด้วยมาก
10. สามารถต่อรองราคาได้	3.52	.832	เห็นด้วยมาก
11. มีการให้ส่วนลดหากมีการซื้อเป็นจำนวนมากหรือ มีปริมาณมาก	3.56	.823	เห็นด้วยมาก
รวม	3.56	0.811	เห็นด้วยมาก

หมายเหตุ: 1.00-1.80 = ไม่เห็นด้วย 1.81-2.60= เห็นด้วยน้อย 2.61-3.40 = เห็นด้วยปานกลาง 3.41-4.20 = เห็นด้วยมาก 4.20-5.00 = เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 6 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีเกี่ยวกับความพร้อมความสามารถของชุมชนบ้านตาก สามอันดับแรก คือสินค้าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดที่ 3.66 รองลงมาคือ ฝีมือในการผลิตสินค้าหรือการบริการอยู่ในระดับดี ที่ 3.64 การออกแบบมีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนและสินค้าต่าง ๆ มีราคาที่น่าซื้อหา ที่ระดับ 3.60 ตามลำดับ โดยภาพรวมของความพร้อมความสามารถของชุมชน อำเภอบ้านตาก ในมุมมองของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ 3.56

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาชุมชนบ้านตากของนักท่องเที่ยว ด้านความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานนั้น มีความคิดเห็นว่า ชุมชนบ้านตากและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเพิ่มแสงสว่างตามถนนในชุมชน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 เป็นระดับสูงสุด รองลงมาคือ การเพิ่มที่จอดรถให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 และ การเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ตามลำดับ โดยภาพรวมด้านความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.66 เห็นด้วยมาก

ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นว่าชุมชนบ้านตาก ควรมีการเพิ่มห้องน้ำสาธารณะเพื่อสุขลักษณะที่ดีตามหลักการ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 รองลงมาคือ การดูแลความสะอาดของพื้นที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในชุมชนบ้านตากอยู่เสมอ มีระดับค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.81 และลำดับที่ 3 ได้แก่ การเพิ่มพื้นที่หรือจัดทำพื้นที่เพื่อเป็นที่

พักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.79 ตามลำดับ โดยภาพรวมด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 เห็นด้วยมาก

ความคิดเห็นด้านเศรษฐกิจนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นที่เห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ การจัดให้มีหน่วยงานรับเรื่องร้องเรียนจากนักท่องเที่ยว โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 รองลงมาเป็น การเสนอการจัดให้มีร้านขายอาหารเพิ่มขึ้น และการจัดให้มีร้านขายเครื่องดื่มเพิ่มมากขึ้นในพื้นที่ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.70 และ 3.66 ตามลำดับ โดยภาพรวมด้านเศรษฐกิจ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 เห็นด้วยมาก

ในด้านกิจกรรมนั้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นว่าชุมชนบ้านตากควร มีการจัดให้มีงานเอกลักษณ์ของชุมชนเป็นลักษณะประจำในแต่ละปี โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.73 รองลงมาได้แก่ จัดให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสทดลองสัมผัสกับสินค้าและ บริการทางวัฒนธรรมและจัดให้มีการแสดงอื่น ๆ ของชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69

ในด้านของการประชาสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ การเพิ่มสัญลักษณ์ สถานที่สำคัญต่าง ๆ ในชุมชนบ้านตาก คะแนนเฉลี่ยที่ 3.76 รองลงมาได้แก่ การเพิ่ม ป้ายบอกทางในชุมชนและทางเข้าทางออกให้เห็นได้โดยง่าย ที่คะแนนเฉลี่ย 3.71 และการเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นคือสิ่งที่นักท่องเที่ยวได้ให้คะแนนถึง 3.62 ตามลำดับ โดยภาพรวมของด้านประชาสัมพันธ์อยู่ที่ 3.66 คือเห็นด้วยมาก

ผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ ข้อ 2 พบว่า ศักยภาพของ วิชาศึกษชุมชน และการมีส่วนร่วมให้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีความ พร้อมในด้านสินค้าและบริการ อยู่ในระดับมาก ในเรื่องของการประกอบอาชีพ วิชาศึกษสามารถยึดเป็นอาชีพที่ยั่งยืนได้ มีแหล่งวัตถุดิบที่ใช้สำหรับการผลิตสินค้า และบริการที่พร้อมใช้งานทั้งคุณภาพและปริมาณ พนักงานหรือช่างฝีมือที่มีอยู่ใน ปัจจุบันยังเป็นคนในท้องถิ่น และมีความผูกพันกับท้องถิ่น โดยด้านความพร้อมด้าน การผลิตนั้น อยู่ในระดับมาก ในเรื่องของ พนักงานหรือช่างฝีมือในชุมชนมี ความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการหลากหลาย ด้านความตั้งใจที่จะเรียนรู้ ใน เรื่องของ ผู้บริหารหรือผู้นำของวิชาศึกษชุมชนมุ่งการเรียนรู้คือสิ่งที่ดี ส่วนในด้าน วิทยุทัศน์ ในเรื่องของ พนักงานหรือสมาชิกกลุ่มมีเป้าหมายเดียวกันกับกลุ่มวิชาศึกษ ชุมชน ด้านความเสี่ยง ในเรื่องของ วิชาศึกษชุมชนเน้นทั้งการค้นหาและการทดลอง หาโอกาสใหม่ๆทางธุรกิจ ด้านนวัตกรรมนั้นผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่า วิชาศึกษ ได้มีการปรับปรุงด้านผลิตภัณฑ์และสินค้าบริการต่าง ๆ ความกระตือรือร้นและความ

พร้อมด้านการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน ด้านความเป็นตัวเอง สมาชิกของวิสาหกิจชุมชนทำงานของตัวเองได้อย่างมีอิสระ และในด้านปัญหาของวิสาหกิจชุมชนที่ประสบในด้านต่าง ๆ ซึ่งผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันในการประสบปัญหาด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์เป็นประเด็นหลัก ซึ่งอยู่ในระดับมาก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาสภาพด้านสภาพแวดล้อมของวิสาหกิจชุมชนให้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ในมุมมองของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้มีความรู้ความเข้าใจ โดยใช้แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผลการประเมิน พบว่า ผลการให้คะแนนตามแบบประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวในองค์ประกอบ 3 ด้าน ซึ่งได้แก่ ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับด้านท่องเที่ยว และการบริหารจัดการ ได้คะแนนรวม 59 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน จัดระดับมาตรฐานแล้ว ปรากฏว่าอยู่ในเกณฑ์ “ปานกลาง” และในมุมมองของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในชุมชนอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก พบว่าอยู่ในระดับมาก ในเรื่องของความพร้อมความสามารถของชุมชน ด้านความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านกิจกรรม และในด้านของการประชาสัมพันธ์

วัตถุประสงค์ข้อสุดท้ายคือแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก นั้นพบว่า ควรจะพัฒนาต่อยอดความพร้อมความสามารถของชุมชนบ้านตาก ในเรื่องฝีมือในการผลิตสินค้าหรือการบริการ สินค้าเป็นที่เอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน และใน ส่วนความสำคัญของโครงสร้างพื้นฐานนั้น ควรเพิ่มแสงสว่างตามถนนหนทางในชุมชน เพิ่มที่จอดรถให้กับนักท่องเที่ยว เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก ควรมีการเพิ่มห้องน้ำสาธารณะ การดูแลความสะอาดของพื้นที่ในชุมชน ด้านเศรษฐกิจ ควรจัดให้มีหน่วยงานรับเรื่องร้องเรียนจากนักท่องเที่ยว ควรให้มีร้านอาหารและเครื่องดื่มเพิ่มขึ้น ในด้านกิจกรรมนั้น ควรมีการจัดให้มีงานเอกลักษณ์ของชุมชนเป็น ลักษณะประจำปี จัดให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสทดลองสัมผัสกับสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม จากวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน รวมถึงการจัดให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสทดลองสินค้าและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ แนวทางแก้ไขปัญหาในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ ควรมีการเพิ่มสัญลักษณ์สถานที่สำคัญต่าง ๆ ในชุมชนบ้านตาก ได้แก่ การเพิ่มป้ายบอกทางในชุมชนและทางเข้า ทางออกให้เห็นได้โดยง่าย การเพิ่มการ

ประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นในช่องทาง facebook line หรือ website ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก และจัดให้มีผู้ดูแลหลักอย่างเป็นทางการ

จากผลการประเมิน ทำให้ทราบได้ว่า โครงสร้างพื้นฐานในการท่องเที่ยว คือ องค์ประกอบพื้นฐานที่รองรับการท่องเที่ยวทั้งระบบ ถือเป็น การสนับสนุนให้การท่องเที่ยวสามารถไปได้ด้วยดี และทำให้เกิดความรวดเร็วในการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญในการดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว เช่นความปลอดภัย การคมนาคมขนส่ง และบริการที่พักแรมถือเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว กล่าวคือ ระบบสาธารณประโยชน์ของชุมชนบ้านตากมีครบถ้วนเพียงใด ก็ยิ่งทำให้การท่องเที่ยวมีความเติบโตมากขึ้นเพียงนั้น โครงสร้างพื้นฐานของแต่ละประเภทจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการท่องเที่ยว ทางด้านความพร้อมของถนนก็เป็นอีกความสำคัญในการขนส่งผู้โดยสารจากที่หนึ่งไปยังจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวในอำเภอบ้านตาก ทางด้านการบริการอำนวยความสะดวกสบาย ซึ่งรวมอยู่ในโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนบ้านตากก็มีส่วนทำให้เกิดความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวเช่นกัน เพราะการบริการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เป็นสิ่งสำคัญแก่การยังชีพของมนุษย์ ที่อาจเรียกว่าสาธารณประโยชน์ ซึ่งรัฐบาลแต่ละประเทศได้ใช้เงินภาษีของประชาชนมาสร้างให้กับประชาชนในประเทศของเขาได้ ใช้อย่างมีความสุข ดังนั้นโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ จึงเป็นที่ต้องการไม่เฉพาะแต่ประชาชนในประเทศเท่านั้น ยังได้ใช้ประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวอีกด้วย จึงเกิดความประทับใจทำให้อยากจะมาท่องเที่ยวซ้ำได้มากขึ้นอีกด้วย

นอกจากนี้ คนท้องถิ่นยังได้ประโยชน์จากการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว การส่งเสริมท่องเที่ยวช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกใหม่ให้กับชุมชน รวมทั้งนำคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าสู่ชุมชน โดยประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาการท่องเที่ยว อาทิ การยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน การปรับปรุงระบบสาธารณสุขและการขนส่ง การมีแหล่งสินค้าการแห่งใหม่ การมีร้านอาหาร และพื้นที่สาธารณะเพิ่มขึ้น รวมถึงการมีตัวเลือกจำนวนมากของสินค้าและอาหารที่มีคุณภาพ คุณค่าทางวัฒนธรรมและประเพณีได้รับการทำนุบำรุงขึ้นมาใหม่ ทั้งนี้การท่องเที่ยวสามารถส่งเสริมการทำนุบำรุงและการส่งต่อประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิม รวมทั้งช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์และการจัดการอย่างยั่งยืนต่อทรัพยากรทางธรรมชาติ การปกป้องมรดกของท้องถิ่น และการฟื้นฟูงานฝีมือ ศิลปะ

และวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นขึ้นมาใหม่ การท่องเที่ยวไม่ได้มีส่วนช่วยด้านการเงิน ในการอนุรักษ์มรดกท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว แต่ยังสนับสนุนทางอ้อมด้วย เช่น การท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านตาก สามารถช่วยให้ชาวบ้านตากได้ตระหนักและฟื้นฟู ความเป็นท้องถิ่น และการพ่อนรำแบบดั้งเดิมเอาไว้ได้ จนทำให้การท่องเที่ยวส่งเสริม การมีส่วนร่วมและความภูมิใจของชุมชน เพราะฉะนั้น การท่องเที่ยวทำให้ชุมชน เรียนรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อ รายได้ พร้อมทั้งกระตุ้นให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกของท้องถิ่นและของชาติ นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดความใส่ใจในการอนุรักษ์ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นใน ด้านการดำเนินงาน และการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นเงื่อนไขสำคัญในการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่หลากหลายอย่างยั่งยืน โดยสิ่งเหล่านี้เป็นผลลัพธ์ด้าน บวกที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและในทางที่เหมาะสม สิ่งจำเป็นที่ ขาดไม่ได้ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีทัศนคติเชิงบวก ย่อมก่อให้เกิดแรง สนับสนุนที่มากกว่าและโอกาสที่ดีกว่า ในการพัฒนาและดำเนินการทางการท่องเที่ยว ดังนั้นองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การพัฒนาชุมชน ให้มี ส่วนเกี่ยวข้องกับขบวนการตัดสินใจเพื่อพิจารณา ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในระยะ ยาว ระเบียบวินัย และความเสมอภาคของชุมชน

แนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอำเภอบ้านตาก มีความจำเป็นและส่งผลดี ทั้งระดับจุลภาคและมหภาค เฉกเช่น โครงสร้างพื้นฐาน เพียงแต่ว่าเป็นเรื่องที่ต้อง ลงทุนด้วยเงินจำนวนมาก และต้องใช้เวลาในการก่อสร้าง ดังนั้นจะเห็นได้ว่า แม้ว่า การประเมินความพร้อมของชุมชนบ้านตากสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรมนั้นจะอยู่ในระดับดี แนวทางการพัฒนาของชุมชนอำเภอบ้านตากสู่การเป็น แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของนักท่องเที่ยวก็ควรเป็นปัจจัยในการร่วม พิจารณาเพื่อการพัฒนาที่ดียิ่งขึ้นไปด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการพัฒนา ตามแนวคิดของหน่วยงานบริหาร เจ้าหน้าที่ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ซึ่งจากระดับที่ได้คะแนน คือ ระดับปานกลาง คือ ยังคงต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงอีกหลากหลายด้าน และต้องอาศัยระยะเวลาในการพัฒนาเพื่อจะให้เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างแท้จริง หากชุมชนบ้านตากต้องการจะเข้าสู่การ

เป็นชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน จะต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการของชุมชนเป็นอันดับแรก เนื่องจากค่าคะแนนการบริหารจัดการอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างน้อย สนับสนุนให้คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมเข้ามาดูแลพัฒนา มีบุคลากรที่ดูแลในเรื่องนี้อย่างชัดเจน ส่งเสริมคนรุ่นใหม่ให้กลับมาพัฒนาถิ่นฐานของตนเอง และหน่วยงานของภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรจัดตั้งให้มี เจ้าหน้าที่บุคลากรดูแล และกระตุ้นให้เกิดกระบวนการวางแผนในเรื่องของการจัดการดูแล และติดตามความก้าวหน้า อาจจะทำเป็นโครงการประจำปีเพื่อให้เกิดความเป็นรูปธรรม ร่วมกันพัฒนากับคนในชุมชน และวิสาหกิจชุมชน

สภาวการณ์ศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก พบว่าการประกอบอาชีพวิสาหกิจในชุมชนนี้ สามารถยึดเป็นอาชีพที่ยั่งยืนได้ เนื่องจากอำเภอบ้านตากมีทรัพยากรธรรมชาติและมีแหล่งวัตถุดิบที่ใช้สำหรับการผลิตสินค้าและบริการที่พร้อมใช้งานทั้งคุณภาพและปริมาณ และพนักงานหรือช่างฝีมือที่มีอยู่ในปัจจุบันยังเป็นคนในท้องถิ่น ทำให้มีความผูกพันกับท้องถิ่นและพร้อมที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับการศึกษาของ Bunjongsiri (2011: 189) พบว่าแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนประเภทการบริการการท่องเที่ยว ต้องมีการวางแผนเป้าหมายให้ชัดเจน ทำเป็นอาชีพเสริมได้ ใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรในท้องถิ่น พัฒนาสินค้าที่ระลึก/ของฝาก และพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้หลากหลาย ในด้านของวิสาหกิจชุมชน ในเรื่องของความสามารถของพนักงานหรือช่างของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phongwiritthorn and Pakvipas (2013: 6) พบว่า ชุมชนดอยปู่ย มีศักยภาพการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าในทุกด้าน ได้แก่ ความตั้งใจ ความสามารถเข้าถึงได้ทั้งทางกายภาพ แนวคิดและประเพณีวัฒนธรรม การมีที่พักอาศัยหรือที่พักผ่อนหย่อนใจที่ดี การมีกิจกรรมที่เป็นทั้งเชิงวัฒนธรรมและเป็นไปตามธรรมชาติของท้องถิ่น และความประทับใจทั้งด้านสถานที่พักและธรรมชาติ

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าอย่างยั่งยืน ควรมุ่งเน้น 1.บริหารการจักระบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน 2. ต้องให้ความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 3. การกำหนดกติกาและจัดการร่วมกันในด้านการจัดการสิ่งปฏิกูลเพื่อดำรงไว้ของวัฒนธรรมชนเผ่า 4. การตลาด ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างและสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ ความโดดเด่น และสื่อถึงการสืบสานวัฒนธรรมชนเผ่า ส่วน

ด้านความพร้อมด้านการผลิตนั้น พบว่ามีความพร้อม ด้านความตั้งใจที่จะเรียนรู้ ผู้บริหารหรือผู้นำของวิสาหกิจชุมชนมุ่งเห็นว่าการเรียนรู้คือสิ่งที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thongsaner (2018) พบว่า ประชาชนในชุมชนเกาหมากมีความพร้อมในการรับมือกับการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ในอนาคต

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวและอาชีพเสริมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในการเตรียมความพร้อมที่ดีที่สุด คือ การจัดเวทีรับความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมอย่างเข้าใจและลึกซึ้ง และการใช้ระบบผู้นำ เข้ามาชักนำเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ส่วนด้านวิสัยทัศน์ พนักงานหรือสมาชิกกลุ่มมีเป้าหมายเดียวกันกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านความเสี่ยง วิสาหกิจชุมชนเน้นทั้งการค้นหาและการทดลองหาโอกาสใหม่ ๆ ทางธุรกิจ ด้านนวัตกรรม วิสาหกิจได้มีการปรับปรุงด้านผลิตภัณฑ์และสินค้าบริการ ความกระตือรือร้น และความพร้อมด้านการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน พบว่ามีความพร้อมเช่นกัน ด้านความเป็นตัวเอง สมาชิกของวิสาหกิจชุมชนทำงานของตัวเองได้อย่างมีอิสระ มีวิสาหกิจชุมชนและนักท่องเที่ยว พบว่าความพร้อมที่จะพัฒนาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิสาหกิจชุมชน ให้ออกมาสู่สิ่งใหม่ที่จะเข้ามา

ศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมของวิสาหกิจชุมชนให้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก พบว่า ความพร้อมความสามารถของชุมชนของอำเภอบ้านตาก ได้แก่ สินค้าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน ฝีมือในการผลิตสินค้าหรือการบริการ และการออกแบบมีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนและสินค้าต่าง ๆ มีราคาที่น่าซื้อหา ส่วนด้านความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานนั้น ควรมีการเพิ่มแสงสว่างตามถนนในชุมชน การเพิ่มที่จอดรถให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน และการเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นว่าชุมชนบ้านตาก ควรมีการเพิ่มห้องน้ำสาธารณะเพื่อสุขลักษณะที่ดีตามหลักการ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวขั้นดี การดูแลความสะอาดของพื้นที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในชุมชนบ้านตากอยู่เสมอ และการเพิ่มพื้นที่หรือจัดทำพื้นที่เพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว ส่วนด้านเศรษฐกิจ คือ การจัดให้มีหน่วยงานรับเรื่องร้องเรียนจากนักท่องเที่ยว การเสนอการจัดให้มีร้านขายอาหารเพิ่มขึ้น และการจัดให้มีร้านขายเครื่องดื่มเพิ่มมากขึ้นในพื้นที่ ส่วนด้านกิจกรรมนั้น ควรมีการจัดให้มีงานเอกลักษณ์ของชุมชนเป็นลักษณะประจำในแต่ละปี และจัดให้นักท่องเที่ยวมีโอกาส

ทดลองสินค้าและผลิตภัณฑ์ และจัดให้มีการแสดงอื่น ๆ ของชุมชน และด้านการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การเพิ่มสัญลักษณ์สถานที่สำคัญต่าง ๆ ในชุมชนบ้านตาก การเพิ่มป้ายบอกทางในชุมชนและทางเข้าทางออกให้เห็นได้โดยง่าย และการเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น ซึ่งผลการศึกษาเชื่อมโยงกับงานบางส่วนของ Singmat and Pongsiri (2016: 265-280) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ หรือ แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน มาจากกระบวนการจัดการความรู้ความเข้าใจ และหมายถึงความพร้อมของวิสาหกิจชุมชนที่มีนัยสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แต่เมื่อเปรียบเทียบกับผลประเมินจากผู้บริหารและผู้นำชุมชน ยังพบว่า ยังต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการปรับตัวและการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับ Srimaitree (2016: 53-65) ที่ว่าวิสาหกิจชุมชนพร้อมที่จะดำเนินการไปกับการพัฒนาตลาดใหม่ คือแสดงเจตจำนงว่าวิสาหกิจชุมชนของตนมีความพร้อม ซึ่งก็คือ การกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ถึงแม้ว่าทางด้านสภาพแวดล้อม หรือบริบท ชุมชน ยังอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ Lertphokanont and Lertphokanont (2014: 22-38) และ การศึกษาของ Maneekham and Sinchuen (2012: 76-93) พบว่า การพัฒนาชุมชนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้เจ้าถิ่นฐานผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาของตนเข้าใจกระบวนการของกิจกรรมและยอมรับ รวมทั้งเป็นความต้องการของคนโดยส่วนใหญ่ของท้องถิ่น โดยตระหนักถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ที่กระทบต่อตนเอง ครอบครัวและชุมชน ซึ่งต้องมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ดีและเพียงพอต่อสาธารณชน เพื่อที่จะทำให้คนในชุมชน วิสาหกิจชุมชน ได้เห็นถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง สิ่งที่เป็นอุปสรรคกีดขวางการทำงานร่วมกันของชุมชน และขจัดปัญหาความขัดแย้งให้น้อยลงเท่าที่จะเป็นไปได้ และเพื่อพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนและชุมชนเพื่อรองรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างแท้จริงและก่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก วิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านตาก ควรมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ การประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชน ท้องถิ่น รักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน รวมทั้งปรับวิสัยทัศน์ของผู้นำชุมชนให้มองการณ์ไกล ตามแนวความคิดของผู้นำชุมชน เห็นว่า ควรมีความรู้

ทางด้านวิชาการ มาให้ความรู้และร่วมพัฒนาชุมชน อีกทั้งควรณรงค์ให้คนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาให้มากขึ้น รวมทั้งควรดำเนินการจัดให้มีการสร้าง กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ชุมชน จากที่มีอยู่แล้วให้ทำการจัดสรร ระบบ ระเบียบ การบริหารจัดการ ให้ดียิ่งขึ้น ทำการรณรงค์ให้เยาวชนในชุมชน เข้ามามีส่วน ร่วมในการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ภาครัฐควรจัด งบประมาณที่จะสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนอำเภอบ้านตาก รวมทั้ง งบประมาณสนับสนุนการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rakkuae (2017: 869- 880) พบว่า แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเทศบาล ตำบลนครชุม มีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญได้แก่ 1. ด้านแหล่งหรือกิจกรรมควร สนับสนุนงบประมาณเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนแล้วให้ชุมชนบริหารจัดการ ตนเอง สามารถช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยจัดกิจกรรมชมวิถีชีวิตใน ชุมชน มีส่วนร่วมในการหาตลาด การหานักท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมเส้นทาง การท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธศาสนาให้หลากหลายเชื่อมต่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ และการจัดกิจกรรมสาธิตการทำพระเครื่อง ฝึกอบรมให้ความรู้กับเจ้าของแหล่งสาธิต การทำพระเครื่อง ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยสามารถขอความร่วมมือจาก สถาบันการศึกษาให้เข้ามาช่วยเหลือ อีกช่องทางหนึ่ง หรือภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวที่ดีควรจะเป็นการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ อยากเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวแล้วเกิดความประทับใจ อาจเป็นสิ่งที่ทำให้ความรู้และ ความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวย่อมมีความ แตกต่างกันไปตามความต้องการและความสนใจของนักท่องเที่ยวแต่ละคนแต่ละกลุ่ม ดังเช่น ทิวทัศน์หรือทัศนียภาพที่สวยงามตามธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ ภูเขา หรือจะเป็น ความประทับใจจากลมฟ้าอากาศ เช่น อากาศบริสุทธิ์สดชื่น อากาศเย็นสบายปลอด โปร่งไม่มีฝุ่น PM 2.5 ที่สำคัญคือคุณค่าทางวัฒนธรรม เช่น มีสิ่งที่น่าสนใจด้าน ประวัติศาสตร์หรือมรดกทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี อนุสาวรีย์ พิพิธภัณฑ์สถาน แห่งชาติ และชุมชนโบราณ เป็นต้น นอกจากนี้ วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชน เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปกรรม งานเทศกาลหรืองานประเพณี การละเล่น พื้นเมืองหรือพื้นบ้าน พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน ก็เช่นกัน ทำให้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึก พักผ่อนหย่อนใจ ทั้งนี้แหล่งท่องเที่ยวที่ดีควรคำนึงถึงการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยว สามารถเดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยว ในชุมชนได้ โดยมีเส้นทางหรือเครือข่ายการคมนาคมที่สามารถเดินทางเข้าไปยังแหล่ง

ท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ซึ่งการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงประเภทของการคมนาคมขนส่งที่จะให้บริการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น การขนส่งทางรถยนต์ หรือการขนส่งทางรถไฟ เป็นต้น รวมทั้งต้องคำนึงถึงการคมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงจำนวนที่เพียงพอ คุณภาพและมาตรฐาน ตลอดจนความสะดวกสบาย รวดเร็วและความปลอดภัยของรถสาธารณะ และรถนำเที่ยวที่จะให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย และนักท่องเที่ยวก็ได้ให้ความสำคัญถึงปัจจัยการเดินทางท่องเที่ยวของชุมชนบ้านตากนั้น ก็มีทิศทางเดียวกันกับข้อมูลข้างต้นเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chetiyasuk (2017) พบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดแพร่ มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และคงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย มีวัฒนธรรมสืบสานกันยาวนาน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเส้นทางการคมนาคมที่ตั้งอยู่บนเส้นทางหลัก ถนนหนทางสะดวกสบาย ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวจัดทำในรูปแบบของคณะกรรมการชุมชนในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชน ความพร้อมในการรับรองนักท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

นอกจากนี้ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านอาคารและสิ่งก่อสร้างในแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็น ห้องน้ำสาธารณะ ศาลาหรือซุ้มนั่งคอย ร้านค้า ร้านอาหาร ล้วนเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกด้านบริการในแหล่งท่องเที่ยวทั้งสิ้น นอกจากนี้ กระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจก็มีผลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเช่นกัน โดยองค์ประกอบหลักมีอยู่สามด้าน คือ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว บริการการท่องเที่ยว และตลาดการท่องเที่ยว แต่ละองค์ประกอบย่อย ๆ มีความสัมพันธ์กันเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างระบบย่อยทั้งสามเกิดขึ้นเมื่อนักท่องเที่ยวได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการหรือทัศนศึกษา จึงอาจเป็นการใช้ประโยชน์โดยตรง และจากการบริการที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น การท่องเที่ยวที่ขาดระบบการจัดการมาเกี่ยวข้องจึงเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ องค์ประกอบภายในระบบแล้ว การท่องเที่ยวยังมีสิ่งแวดล้อมสำคัญที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอีกหลายประการ เช่น สภาพกายภาพและระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจและการลงทุน สังคมและวัฒนธรรม องค์กรและกฎหมาย เป็นต้น ภายใต้แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน จากความพร้อมระดับมากของชุมชนอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ผู้นำชุมชน ชุมชน และ

วิสาหกิจชุมชน จะต้องร่วมมือกัน และเป็นกลุ่มที่ขับเคลื่อนและเข้ามามีบทบาทกับการมุ่งเน้นที่จะก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ให้เกิดขึ้นจริง ซึ่งผลงานวิจัยในครั้งนี้ได้สอดคล้องตอบรับวัตถุประสงค์งานวิจัยที่วางเอาไว้ ดังนั้นผลการศึกษาในส่วนนี้จึงเป็นประโยชน์อย่างมากในการพัฒนาชุมชนบ้านตาก เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

คุณประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

การวิจัยนี้ ทำให้เกิดการรับรู้ถึงศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน รวมถึงการมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่จะสามารถพัฒนาต่อจากระดับพื้นฐานไปสู่แต่ละระดับของการพัฒนา รวมทั้งทำให้ทราบถึงศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมของวิสาหกิจชุมชน ชุมชน และแนวทางการพัฒนาชุมชนเพื่อให้รองรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างแท้จริง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตากต่อไป

References

- Bank of Thailand. (2020). Economic and salary news release January 2020. [in Thai]. Retrieved 12 March 2020, from. **Bank of Thailand News**
https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/PressRelease/PressRelease2557/PressThai_January2563_5i3s9tf.pdf
- Bunjongsiri Satcha, Moongklang Bunyarit and Karndee, Palairat (2011). **Developing Community Enterprises Following The Sufficiency Economy Philosophy**. e-JODIL. [in Thai]. Sukhothai Thammathirat Open University, 1, 189.

- Chetiyanutit, Phra Kru Phawana. (2017). Participation of local administrative organizations in promoting cultural tourism in Phrae. [in Thai]. **Journal of Graduate Studies Review**, 3(2), Mahachulalongkorn rajavidyalaya University Phrae Campus ISSN: 2408-2457.
- Chittangwattana, Boonlert (2005). **Sustainable tourism development**. [in Thai]. Bangkok: Press and Design.
- Department of Tourism Ministry of Tourism and Sports. (2014). **Guide for the quality assessment of cultural tourist attractions standards**. 2nd edition. [in Thai]. The printing Office of the War Veterans Organization of Thailand.
- Junhasobhaga, Jumnian. (2010). **A Participatory Community Capacity Reinforcement Model for Sustainable Tourism Development in Lower Central Thailand**. Doctor of Philosophy (Sociology), Ramkhamhaeng University.
- Kaewchamnon, Aniwat. (2019). Behavioral competencies that affect ability Successful in running small and medium-sized businesses in Songkhla province To support the entry into the ASEAN Economic Community. [in Thai]. **Journal of Business Administration The Association of Private Higher Education Institutions of Thailand**, 8 (2), 103-117.
- Khunon, Siyathorn. (2016). Cultural Dimensions and Hotel Commentating via Online Travel Agent Websites of Thai and Other National Customers: Samui Island. **Journal of Thai Hospitality & Tourism**. 11(1), 53-68.
- Kitticharukorn, Benjawan. (2013). **Community Potential for Development as a Source Ecotourism: A Case Study of Samut Chedi Community, Pak Nam Subdistrict, Mueang District, Rayong Province**. [in Thai]. (Doctoral dissertation, Silpakorn University).

- Lertphokanont, Rachadaporn and Lertphokanont Vichien. (2014). Developing the potential of Ban Mueang Kung community To be a tourist attraction in arts and culture And local knowledge. [in Thai]. **Modern Management Journal**, 12 (1), 22-38.
- Lertphokanont Rachadaporn and et al. (2012). **Research report on the potential development of Ban Muang Kung community. To be a tourist attraction in art, culture and local wisdom of Hang Dong District, Chiang Mai Province Sukhothai Thammathirat Nonthaburi.** [in Thai].
- Ministry of Agriculture and Cooperatives (2010, 12 march). **Community Enterprise Promotion Act 2005.** [in Thai]. Retrieved 12 March 2020. from https://www2.moac.go.th/ewt_news.php?nid=4062&filename=index
- Maneekham Tim, & Sinchuen Chanasan . (2012). Entrepreneurial potential with Influence on the effectiveness of business management: a case study of small and medium-sized enterprise in Borikhamchai district, Lao People's Democratic Republic. [in Thai]. **Journal of Management Science, Ubon Ratchathani University**, 1 (2), 76-93.
- Mill, R.C., & Morrison, M. A. (1992). **The Tourism System: An Introductory Text. 2nd ed.** New Jersey: Prentice Hall International Inc.
- McIntosh, R. W., Goeldner, C. R., & Ritchie, J. B. (1995). **Tourism: principles, practices, philosophies** (No. Ed. 7). NewYork: John Wiley and Sons.
- Neelapaichit, Khobtham. (2020,28 February). “Lessons from the COVID-19 crisis to balanced tourism”. [in Thai]. **Bangkokbiznews.** Retrieved May 2, 2020, from <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/868328>

- Panyamak Somyot, Srikaew Pingporn, & Klooi Pan Chiraporn. (2016). Community Enterprise and Sustainable Development Guidelines. [in Thai]. **Journal of SaengKhomKham Buddhist Studies**, 1 (1), 73-88.
- Phongwiritthorn, Ratthanan and Pakvipas, Pakphum. (2013). Guidelines for Tribal Cultural Tourism Development for Sustainability. [in Thai]. **Journal of Community Development Research** 2013; 6 (1).
- Phummanee, Thippawan. (2007). **Tourism industry. 4th edition**. [in Thai]. Bangkok: Ramkhamhaeng University Publisher.
- Phongphit, Seri. (2002). Community enterprise is not a business community. Cited by Narongphet Prasert and Phitthaya Wongkul. [in Thai]. **Community Enterprise Founding economic mechanisms**. (1st edition) Editor. Bangkok: Edison Press Products Company Limited.
- Phongphit, Seri. (2009). **Handbook for making community enterprises**. [in Thai]. Bangkok: Charoen Wit Kanpim.
- Rakkuae, Suchada (2017). **Guidelines for development of cultural tourism promotion of Nakhon Chum Subdistrict Municipality. Mueang Kamphaeng Phet Kamphaeng Phet Province**. [in Thai]. Report from the 4th National Academic Conference, Kamphaeng Phet Rajabhat University Research Institute., 869-880
- Royal Thai Government, (2005). **Community Enterprise Promotion Act, 2005**. Ministry of Agriculture and Cooperatives, (2010). 122 (6a), 1-13.
- Singmat, Thananachai and Pongsiri, Pratawadee. (2016). Using the management model Use of Knowledge Management Model for Competency Community Enterprise in Maha Sarakham Province. [in Thai]. **Chophayom Journal**, 27 (1), 265-280.

- Srimaitree, M. (2016). Model and Potential Development of Community Enterprises in the Cultural Tourism Based on Local Identity to Tourists in Ubon Ratchathani Province. **Journal of Thai Hospitality and Tourism**, 11(2), 53-65.
- Suwan, Manat and Others. (1998). **Tourism Management**. [in Thai]. 8th edition, Bangkok: Thai Wattana Panich.
- Taechathiraprida Suwanna, Hongthai Surat, and Preechanan Chidchan . (2017). Participatory Action Research, Strategy Development for Community Enterprise Network Driving The Participatory Action Research Project: Strategic Development for the Mobilization of Community Enterprise in Nakhon Ratchasima Province. **Journal of Humanities and Social Sciences Burapha University**, 25 (49), 215-245.
- Techsauce. (2020, 31 March). “Depa Accelerates 7,500 Community SMEs Targeting Digital Application Against COVID-19 Drought Crisis”. [in Thai]. **Techsauce**. Retrieved May 2,2020 from <https://techsauce.co/tech-and-biz/depa-covid-19-smes-thai>
- Thongsaner, Nittiya. (2018). **Readiness of the people of Kaoh Mak Community and development as a new tourist destination**. [in Thai] The 9th Hatyai National and Interantional Conference. (p.720-730). 20-21 July 2018, Songkhla, Thailand.
- The Government Gazette (2005). **Community Enterprise Promotion Act 2005. Volume 122, Section 6a**. [in Thai].
- Tourism Authority of Thailand (2001). [in Thai]. **Journal of Tourism**. Year 20, Issue 2, April 2001.